

پالیسی منع تبعیض، آزار و اذیت
جنسی در نهاد های تحصیلات عالی

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	۱. اهداف.....
۲	۲. آزار و اذیت از دیدگاه اسلام و قانون اساسی افغانستان.....
۳	۳. تعریفات.....
۳	تبعیض..... -
۳	آزار و اذیت جسمانی..... -
۳	آزار و اذیت کلامی..... -
۳	آزار و اذیت غیر کلامی..... -
۴	تبعیض جنسیتی..... -
۴	۴. مسؤولیت ها.....
۴	وزارت تحصیلات عالی..... -
۴	پوهنتونها و مؤسسات تحصیلات عالی..... -
۴	آمریت جندر..... -
۴	کمیته شکایات..... -
۵	۵. اتهام بی اساس.....
۵	۶. اتخاذ تدابیر لازمه قبل از وقوع تبعیض، آزار و اذیت جنسی.....
۵	- تدابیر وقاوی (قبل از آزار و اذیت جنسی).....
۵	- تدابیر اصلاحی(در جریان آزار و اذیت جنسی).....
۵	- تدابیر حقوقی و قانونی (بعد از وقوع).....
۶	۷. ظرفیت سازی.....
۶	۸. بررسی، نظارت و ارزیابی.....

یکی از معضلات اجتماعی در افغانستان آزار و اذیت جنسی است، که در نهاد های تحصیلات عالی کشور نیز تظاهر مینماید. ایجاد تحصیلات عالی با کیفیت و پاسخگو که یکی از اهداف عمده پلان استراتیژیک ملی وزارت تحصیلات عالی است، مستلزم نهادینه نمودن اصول و ارزش های معین اجتماعی و اکادمیک بوده که در آن فعالیت های روزمره به شمول آموزش بر مبنای حسن روابط، احترام متقابل و حقوق یکدیگر، تحکیم ضوابط و دسپلین پوهنتونی بنا یافته باشد.

انستیتوی مطالعات جندر پوهنتون کابل در سال ۱۳۸۹ یک تحقیقی را پیرامون آزار و اذیت جنسی در سه پوهنتون مختلف دولتی افغانستان راه اندازی نمود. یافته های این تحقیق نشان میدهد که آزار و اذیت جنسی و تبعیض در پوهنتونهای دولتی یک چالش جدی میباشد. بر اساس این تحقیق، از میان ۲۰۰ تن از مصاحبه شوندگان طبقه ایاث، ۵۵ درصد آنان نوعی از آزار و اذیت جنسی و تبعیض را تجربه نموده بودند. ۴۸ درصد آنان شکار بد زبانی و ۴۳ درصد آنان شکار تبعیض جنسی بودند. ۱۹.۸ درصد مردان نیز شکار بد زبانی شده بودند.

آزار و اذیت جنسی و تبعیض، رفتاری است که ارزش‌های اسلامی و قانون اساسی افغانستان را نقض مینماید. وزارت تحصیلات عالی افغانستان، پوهنتونها و مؤسسات تحصیلات عالی طبق پلان استراتیژیک ملی خویش متعهد است، تا یک محیط مصون و قابل اعتماد و مبتنی بر احترام متقابل را میان محصلان، کارمندان اداری، کادر های علمی و سایر اشتراک کنندگان برنامه ها و فعالیت های تحصیلات عالی فراهم نمایند. بر مبنای آن، وزارت تحصیلات عالی و نهاد های تحصیلات عالی کشور تلاش مینماید تا در همه کانون های مربوط از هر گونه تبعیض و آزار و اذیت بر اساس جنسیت، قوم، ملیت، مذهب، معلولیت، سن، حالت مدنی و بازنیستگی جلوگیری مینماید.

این پالیسی تعهد وزارت تحصیلات عالی را پیرامون تأمین محیط مصون و عاری از هر نوع تبعیض، آزار و اذیت جنسی بیان نموده و مسؤولیت های تمام نهاد های ذیربط و منسوبین اعم از تمام کارمندان وزارت تحصیلات عالی، پوهنتونها و مؤسسات تحصیلات عالی به شمول محصلان، کارمندان (استادان نیمه وقت و تمام وقت، مدیران و کارمندان اداری) و مراجعین در پوهنتونها یا مؤسسات تحصیلات عالی تصریح می نماید.

۱. اهداف:

- حمایت و تأمین حقوق انسانی و حفظ کرامت اجتماعی.
- جلوگیری از آزار و اذیت جنسی.
- حمایت از زنانی که مورد آزار و اذیت جنسی قرار گرفته و یا معروض به آزار و اذیت جنسی هستند.
- بالا بردن سطح آگاهی پیرامون ضرورت برای جلوگیری از پدیده آزار و اذیت جنسی.

۲. آزار و اذیت از دیدگاه اسلام و قانون اساسی افغانستان:

تمام افغان ها حقوق مساوی داشته و بر مبنای قانون اساسی افغانستان و موازین اسلامی باید با آنها خوب رفتار شود. اسلام دین عدالت است و هدف نهایی جندر، نیز عدالت می باشد. ماده بیست و دوم قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان، حکم مینماید که "هر نوع تعییض و امتیاز بین اتباع افغانستان ممنوع است. اتباع افغانستان اعم از زن و مرد در برابر قانون دارای حقوق و وجاip مساوی میباشند."

دین مقدس اسلام هر نوع تعییض مرتبط به سن، جنس، قوم، نژاد، رنگ، دین، معلولیت، دیدگاه سیاسی یا حالت اجتماعی را محکوم می نماید. از نظر اسلام، زن و مرد در جامعه حقوق عادلانه داشته و همچنان اصرار دارد که مردان و زنان باهم روابط خوب، شرافتمندانه و نیک داشته باشند. مردان و زنان از حقوق عادلانه برخوردار باشند و این امر در قرآن شریف نیز چنین تذکر یافته است: "ای مردم، ما شما را از مرد و زن آفریدیم و شما را ملت و قبیله گردانیدیم تا با یکدیگر شناسایی متقابل حاصل کنید. در حقیقت، ارجمند ترین شما نزد خدا پرهیزگارترین شماست. بیشک خداوند دانا و آگاه است." (سوره الحجرات، آیه ۱۳).

از اوایل تاریخ اسلام، زنان نقش مهمی را در امور اجتماعی داشته اند. اولین زنی که دین اسلام را پذیرفت حضرت خدیجه، خانم پیامبر(ص) بود. اولین شخصی که در راه اسلام شهید شد نیز یک زن بود (سمیه زن یاسر). خداوند در یکی از آیه های قرآن شریف میفرماید: «مردان و زنان مؤمن، برخی دوستان و یاوران برخی دیگرند. همدیگر را به کار نیک و میدارند و از کار بد باز می دارند و نماز را چنانکه باید میگذارند و زکات را میپردازند و از خدا و پیغمبر فرمانبرداری می کنند. ایشان کسانی اند که خداوند(ج) به زودی ایشان را مشمول رحمت خود میگرداند. خداوند توana و حکیم است». (سوره التوبه، آیه ۷۱). ترجمه: خداوند زنان و مردان را حکم کرده است تا در جامعه مسؤولیت پذیر باشند. از آنجاییکه زنان اجازه دارند و حتی حکم شده است تا در امور اجتماعی سهم بگیرند، آنها برای انجام این کار نیاز به یک محیط مصون و عاری از هر نوع آزار و اذیت جنسی دارند.

آزار و اذیت جنسی در دین مقدس اسلام ممنوع گردیده و یک پدیده نادرست، غیر منصفانه و غیر مجاز پنداشته میشود. "به راستی خداوند به عدل و احسان و بخشش به نزدیکان فرمان می دهد، و از فحشا و منکر و ستم نهی می کند، و شما را پند می دهد".

ماده یازدهم قانون اساسی افغانستان نیز تمام افغان ها را مستحق حقوق مساوی دانسته و حفظ حقوق بشری و کرامت انسانی آنها را تسجيل مینماید.

۳. تعریفات:

تبعیض

تبعیض عبارت از رفتار نادرست، غیر منصفانه و غیر عادلانه و یا به قصد آسیب رساندن میباشد، که با یک شخص بر اساس جنس، جندر، نژاد، قبیله، قوم، زبان، ظاهر، رنگ، معلولیت یا سن وی صورت میگیرد.

آزار و اذیت جسمانی

عبارة از اعمالی است که به صورت مستقیم و غیر مستقیم باعث آزار و اذیت جسمی گردیده و عبارتند از:

- تحت فشار قرار دادن کسی بخارط انجام فعالیت های جنسی.
- تماس ناخواسته فزیکی مانند لمس کردن و در آغوش گرفتن کسی، دست زدن به شخصی، مسدود ساختن راه و ضرب توسط جسم.

آزار و اذیت کلامی

شامل موارد زیر است:

- استفاده از کلمات نامناسب
- پیشنهاد مکرر ازدواج با استفاده از تهدید
- توهین، مزاح و پرسیدن سوالات و گفتگو هایی که از نظر جنسی حساس باشند
- ابراز نظریات و اظهارات گستاخانه درباره طرز لباس پوشیدن، خصوصیات ظاهری یا رفتار شخصی
- استفاده یا تلفظ نام شخصی بصورت نادرست
- تماس های تیلفونی بیهوده و غیر ضروری
- خواستن غیر ضروری محصلان به دفتر کار یا ساحه بیرون از پوهنتون
- پخش شایعات جنسی
- شایعه پراگنی یا سخن گفتن درباره خصوصیات ظاهری یا زندگی زناشویی یک شخص

آزار و اذیت غیر کلامی

شامل موارد زیر است:

- دیدن یا چسپاندن پوسترهای تصاویر و مجلاتی که از لحاظ جنسی حساس باشند
- چشم دوختن به طرف بدن شخصی
- اشپلاک یا چشمک زدن
- فرستادن پیامها یا نامه های کتبی تحریک آمیز از طریق ایمیل، پیامهای کتبی و یا چشم به چشم
- بدون اجازه عکس گرفتن از شخصی
- پخش و توزیع فلم های عکس های شخصی
- حرکات و سکنات غیر مناسب (نشستن غیر مناسب در صنف درسی و یا دیپارتمنت)

تبعیض جنسیتی

ترجیح دادن جنس (جندر) بر دیگری در موقع پیشکش فرصتها مانند بورسیه های آموزشی، ترفیع و سفر های علمی تبعیض جنسیتی پنداشته میشود. بطور مثال، در روند استخدام انتخاب یک مرد بدای یک زن فقط به دلیل اینکه زنان با خاطر نگهداری از اطفال شان به رخصتی بیشتر نیاز دارند، تبعیض جنسیتی میباشد.

۴. مسئولیت ها:

وزارت تحصیلات عالی

وزارت تحصیلات عالی وظیفه دارد، تا از پالیسی منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی حمایت نموده و از تطبیق آن نظارت نماید. وزارت تحصیلات عالی لایحه موجود نظم و دسپلین را در پرتو تعهدات مندرج این پالیسی و تعهدات جدید تجدید نظر می نماید. ضمناً این وزارت از نهاد های تحصیلات عالی کشور مطالبه خواهد نمود، تا به صورت منظم گزارش از اجرآلات خویش را طبق تقاضا های این سند ارائه نمایند و اطمینان دهند تا تعهدات مذکور به تطبیق قرار گیرند.

پوهنتون ها و موسسات تحصیلات عالی

مقامات، کارمندان اداری و کادرهای علمی پوهنتون ها باید از پالیسی منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی حمایت کرده و از تطبیق آن نظارت نمایند. این پالیسی تعهدیست لازم الاجرا میان تمام کارمندان اداری، کادرهای علمی و محصلان درموقع که آنها نمونه های تخطی از این پالیسی را مشاهده کنند و یا خود شان شکار آزار و اذیت جنسی و تبعیض قرار گیرند. هر شخص در پوهنتون مسئولیت دارد ایجاد یک محیط مصئون کمک کرده و به اشخاصیکه دچار آزار و اذیت جنسی یا تبعیض میشوند، یاری برسانند. اطلاع دهی به موقع توسط هر شخص ناظر و یا مصدوم به مراجع مربوط به شمول مسئولین دیپارتمنت، پوهنخی و نهاد تحصیلات عالی یکی از مسئولیت های مهم تلقی می گردد.

آمریت جندر

آمر جندر باید کارمند پوهنتون باشد و تمام گزارشات و شکایات مربوط به آزار و اذیت جنسی و تبعیض را دریافت نموده و آنها را طی مراحل نموده و مراجع زیربسط را در رابطه به آن آگاهی دهد و از ایشان درخواست اتخاذ تدبیر لازمه (مشورتی، تدبیبی و قانونی) را نموده و حمایت مسئولین مربوط را جلب نماید، و همچنان از تطبیق آن نظارت نماید. مسؤول جندر باید برنامه های آگاهی دهی در رابطه به این پالیسی را دایر نماید.

کمیته شکایات

وزارت تحصیلات عالی وظیفه دارد تا کمیته های شکایات را درسطح وزارت، پوهنتون ها و مؤسسات تحصیلات عالی تشکیل دهد، که هر کمیته بایست متشکل از شش عضو باشد. در این کمیته نماینده های محصلان و استادان شامل می باشند. کمیته وظیفه دارد تا برای ثبت، تعقیب، حل مشکلات، در صورت ضرورت ارجاع موارد به مراجع ذیربسط نهاد تحصیلی طرز العمل موثر و شفافی را تدوین نماید. کمیته مذکور قضایای آزار و اذیت جنسی و تبعیض را در همکاری با مسؤول بخش جندر پوهنتون ها بررسی نموده و یک گزارش رسمی و مفصل را به ریاست پوهنتون مربوطه تسلیم خواهد کرد، که شامل شکایت شخص متضرر و اظهارات شخص متهم و شاهدان قضیه میباشد.

۵. اتهام بی اساس:

بسیاری از قضایای آزار و اذیت جنسی و تبعیض بدون دلایل اثباتی اند و این امر نباید منتج به عدم گزارشدهی یا ترس از درج شکایات آزار و اذیت جنسی و تبعیض گردد. جهت مبارزه با این مشکل، شخص متضرر باید شکایت خود را به آمرجندر راجع و آنرا ثبت نماید. هر تهمت بی اساس مطابق به قوانین پیگیری خواهد شد.

۶. اتخاذ تدابیر لازم در مراحل مختلف تبعیض، آزار و اذیت جنسی:

تدابیر وقایوی (قبل از آزار و اذیت جنسی):

- گنجانیدن دروس و مباحث مشخص در رابطه به ضرورت مبارزه با آزار و اذیت جنسی در کریکولم ها و فعالیت های بیرون کریکولم نهاد های تحصیلات عالی برای زنان و مردان.
- تقویت برخورد های مسؤولانه در روابط اجتماعی در وزارت تحصیلات، پوهنتون ها و نهاد های تحصیلی به شمول روش های پیشگیری از آزار های جنسی.
- گسترش همکاری و هم آهنگی میان تمام شرکاء به شمول نهاد های دولتی، غیر دولتی، فعالان جامعه مدنی، رسانه ها، رهبران مذهبی، جوانان و سایر گروه ها برای منع خشونت علیه زنان.
- آموزش و گسترش آگاهی و مهارت در ایجاد روابط سالم و بر مبنای احترام به تساوی جنسیتی در میان محصلان، استادان، کارمندان و کادر های علمی.
- افزایش نقش رسانه ها در نکوهش خشونت علیه زنان و ترویج فرهنگ احترام به کرامت انسانی زنان و مردان.

تدابیر اصلاحی (در جریان آزار و اذیت جنسی):

- ایجاد میکانیزم عملی جهت پیگیری فیصله های کمیته شکایات برای منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی.
- ارایه خدمات عاجل و باکیفیت مشورتی در رابطه به جلوگیری از آزار و اذیت جنسی.
- ارایه خدمات مشورتی و تدبیی جهت جلوگیری از پیشرفت آزار و اذیت جنسی.

تدابیر حقوقی و قانونی (بعد از وقوع):

- حصول اطمینان از دسترس داشتن به مساعدت های حقوقی.
- تقویت دسترسی به عدالت.
- تقویت میکانیزم ها و نهاد های پالیسی ساز در وزارت تحصیلات عالی بر مبنای اصول و ارزشها منع بعض، آزار و اذیت جنسی علیه زنان و مردان.

۷. ظرفیت سازی:

- ایجاد برنامه های معین تحصیلی (لسانس و ماستری) پیرامون جنسیت، برابری و صحت روانی
- ظرفیت سازی و تقویت نهادهای پالیسی ساز در وزارت تحصیلات عالی جهت رعایت و در نظر گرفتن اصول و ارزش های منع تبعیض، آزار و اذیت جنسی علیه زنان و مردان.
- تقویت و انکشاف کریکولم ها در نهاد های تحصیلی برای تغییر سلوک و روش های فردی، اکادمیک و اجتماعی محصلان با استفاده از روش های تدریسی.

۸. بررسی، نظارت و ارزیابی:

تطبیق پالیسی منع تبعیض و آزار و اذیت جنسی علیه زنان و مردان به صورت دوامدار و منظم مورد بررسی، نظارت و ارزیابی قرار خواهد گرفت، بطور کل کمیته های شکایات منع تبعیض آزار و اذیت جنسی در وزارت تحصیلات عالی و پوهنتون ها مسؤولیت نظارت از فعالیتها و عملکرد های ذیربطری را به عهده دارد.

برعلاوه وزارت تحصیلات عالی به صورت دوره ای از اجرآت و عملکرد های کمیته های شکایات با استفاده از روش های ذیل نظارت مینماید.

- تدویر جلسات ربع وار و سالانه با تمام کمیته های شکایات و آمریت جندر.
- تهیه گزارش ماهوار، ربوعار و سالانه از اجرآت، فعالیت ها و دست آوردها.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Printing of this book is made possible by the generous support of the American People through the United States Agency for International Development (USAID). The contents are the responsibility of the Ministry of Higher Education and do not necessarily reflect the views of the USAID or the United States Government.